

Den direkte aktions linje

Taler

Martin Tranmæl

Dato

21 februar 1914

Sted

Det Norske Studentsamfund,
Kristiania

- 1 Det har i den sidste tid foregaat en revolution i arbeids- og produktionslivet i vort land. Den har medført en forskyvning av magten. Den klasse som eier produktionsmidlerne, har sørget for at skaffe sig magten. Den ligger ikke lenger i stortinget. Dets glanstid faldt under de nationale kampe og er slut med dem.
- 5 Siden de økonomiske spørsmåal kom i forgrunden er stortingets rolle som oftest blit reducet til det at komme i den ellefte time og sette lovens og magtens stempel paa det som allerede er gjennomført i virkeligheten. Dette er ikke ensbetydende med, at stortinget ingen betydning har. Arbeiderklassen har forlængst lært, at den maa trænge ind der for at bruke stortinget som en
- 10 agitationstribune og for at hindre de andre i at gjøre for meget galt. Men det virkelig nye i tiden det maa vokse op utenfor stortinget. Den klasse som staar ifærd med at overta magten, maa forberede sig til det gjennom sine organisationer. Den herskende klasse har sine finansielle og kulturelle organisationer og den har rene kamporganisationer. Gjennem dem øver den en
- 15 mægtig indflydelse paa vort offentlige liv. Paa trods av at landdistriktene har to tredjedele av repræsentantene i stortinget blev industritolden trumfet igjennem. Man satte kniven paa strupen paa stortingsmændene. De maatte bøie sig for dem utenfor som hadde den virkelige magt. Det er klart at arbeiderklassen ogsaa maa bruke lignende midler. Den har sine organisationer. Den faglige
- 20 organisation skiller sig fra den politiske derved, at den driver arbeiderne selv frem i skudlinjen. Man kan ikke der lægge ansvaret paa andre. Det er saa let at gaa og stemme hvert 3. aar. Derfor er ogsaa den politiske organisation meget svakere end den faglige. Den faglige kræver langt mere av medlemmene personlig. Den har bare én linje at gaa efter: den direkte aktions linje.

25

Fagorganisationen begyndte rent reformistisk og er senere blit tvunget ind paa mere revolutionære linjer. Men begge linjer peker samme vei. Man har skiftet taktik efter de skiftende behov. Men intet skyldes tilfældigheter. Der er

30 sammenhæng i utviklingen. Arbeideren har bare én vare at selge, sin arbeidskraft. At han vil ha indflydelse paa prisen av denne vare, det kan man ikke fortænke ham i. I almindelighet er det jo sælgere som bestemmer prisen paa varen. Naar kjøperen skal bestemme prisen er det naturlig at den blir sat lavest mulig. I begyndelsen krævet arbeiderne bare en liten medbestemmelsesret. Men
35 kravene blev straks møtt med motstand. Man søkte at slaa ned de første forsøk paa faglig sammenslutning. Arbeiderne blev saa nødt til at se sig om efter midler til at sette magt bak sine krav. De hadde bare ett. De var uundværlige i produktionsprocessen. De kunde holde sin arbeidskraft tilbake. De første streiker blev møtt av ramaskrik. Det var 'revolution' og man ropte paa
40 forfølgelse av 'opviglerne'. Staten skulde nedlægge forbud mot streik, krævet man. Og der blev nedlagt forbud, selv i det liberale England. Men fagbevægelsen vokste trods alle forbud. Den vokste i England og den vokste i Tyskland, trods undtagelsesloven. Og man skal se her, at den skal vokse selv om det lykkes Castberg at gjennomføre sin molbo- og kneblingslov.

45

Følgen av, at arbeiderne sluttet sig sammen var at arbeidsgiverne gjorde mottræk og dannet sine arbeidskjøperforeninger. Kampen begynner derved at ændres. Saalænge arbeiderne alene var organisert, kunde de øve pres paa den enkelte arbeidskjøper. Nu blev trykket fordelt mere eller mindre over hele klassen.
50 Arbeiderne maatte igjen se sig om efter nye midler eller andre former for streike. De begyndte at utvide streikene, at generalisere sine fagkampe. Flere industrier, hele markedet blev trukket ind i dem. De faglige generalstreike maa ikke forveksles med de sociale. Den faglige generalstreik har intet revolutionært ved sig. Den har bare til hensigt at bruke de mest uundværlige arbeidere i kampen -
55 som det f.eks. blev gjort nu ved lockouttruselen - eller ved sympatistreik at la de sterke komme de svakere til undsætning. Men trods ogsaa disse midler, hændte det at arbeiderne maatte opgi en kamp de hadde begyndt. De maatte atter se sig om efter nye midler. Og den herskende klasse hadde selv git dem anvisningen. Gjennem sine svartelister hadde arbeidskjøperne søkt at ramme de mest
60 uundværlige organisationsfolk blandt arbeiderne. Arbeiderne optok det samme middel, boykotten overfor de arbeidskjøpere som staar i kamp. Vi har set dette middel virke nu under Buvikkonflikten. Mølleieren hadde selv git anvisning ved at boykotte de kooperative foretagender. Boykotten er især virkningsfuld fordi den ikke koster arbeiderne noget. Den har været anvendt før og vist sig
65 virkningsfuld. Naar borgerpressen skriker op om dette middel, bør den erindre at man finder den anvendt inden egen midte. Handelstanden boykotter f.eks. arbeidernes kooperative foretagender. Det er en saa meget mere ondarted

70 boykot, som den gaar ut paa at stenge for en samfuntsidé, mens arbeiderne bruker midlet for at høine kaarene for de lavestlønnede. Og lægerne har anvendt boykotten, og mange andre ständer med.

Dette var de aapne og direkte kampmidler. Det som karakteriserer streiken er det at arbeiderne gir avkald paa sin løn, saa liten den end er. Derfor maa
75 arbeiderne danne sine streikekasser. Men blir kampen langvarig, hænder det at kasserne tømmes. Lockouten er da ogsaa bygget paa den chance, paa anvendelsen av sultepisken. Den rammer den enkelte arbeiderfamilie og søker derigjennem at virke slappende paa hele den utbyttede klasse. Arbeiderne maa derfor gripe til de indirekte former for streiken, obstruktion og sabotage. De er
80 basert paa det gamle princip, paa streikens princip. Men istedetfor at forlate arbeidspladsen forblir man der og fører streiken ut i livet paa en indirekte maate. Borgerpartierne hadde ogsaa her selv anvist veien. I parlamentene, særlig det østerrikske, har obstruktion været et hyppig anvendt kampmiddel. Den bestaar i at utføre arbeider formalistisk og bokstavelig, tilsyneladende mere omhyggelig
85 end nogensinde. Den lar sig lettest anvende f.eks. i postvæsenet, jernbanevæsenet og lignende. Det væsentlige er altsaa at man blir paa pladsen og beholder lønnen. Og der er et andet moment ved obstruktionen. Hvis man streiker kan kanskje borgerklassen og regjeringen utkommandere militære til streikbrytere. Vi saa Bratlie gjorde det under maskiniststreiken. Men hvis man
90 blir paa pladsene og fører streiken indirekte kan jo ingen utkommanderes til at ta de streikendes pladse. For de er ikke ledig. Det vilde være dumhet at gi avkald paa dette middel. Det har været anvendt mange ganger i andre land og vil nok ogsaa komme til at bli anerkjendt i Skandinavien. Men obstruktionen kan ikke anvendes i alle fag. I andre fag maa man gripe til sabotagen. Inden
95 fagoppositionen defineres den som 'Paa stedet marsj i arbeidet'. Det vil si: Man gjør litet eller daarlig arbeide. Det er ikke under normale forhold, at vi vil ha sabotagen anvendt. Det er bare i kamptilfælder. Den rammer arbeidskjøperne økonomisk. Profitten avtar, og arbeidskjøperne raser, men det viser at midlet virker. Sabotagen har ikke noget med lathet at gjøre. Den maa tvert om
100 anvendes med intelligens. (Munterhet). Den anvendes nu allerede, men paa en spredt maate. Vi vil ha den under organisationsmæssige former. Først da kan den virke til sin hensigt.

Men er der saa ikke andre former for sabotage? Jo. Arbeiderne kan f.eks. forlate
105 sine arbeidspladse uten at rydde efter sig. Naar lockouten indtrær, kan de gaa fra maskinerne uten at pusse dem. De gjør det ikke for at ødelægge maskinerne.

Men maskinerne kan kanskje ta skade av det. Det rammer arbeidskjøperne økonomisk, og hvad som er væsentlig, det gjør det vanskeligere at hverve streikbrytere. Det har ikke noget med arbeidsødelæggelse at gjøre, ikke spor. (Latter). Hvis man f.eks. forlater gruben uten at pusse efter sig, jeg antar De vet, hvad vil ske da. De har sikkert hørt tale om 'dynamitten i borehullene' (Munterhet), og om at sabotagen er 'snikmord'. Men er den organisationsmessig anerkjendt, da vet man at det er farlig at gaa ned i gruberne. Man har varslet paa forhaand, og vil arbeidskjøperne allikevel ha streikbryterne ned i gruberne saa vet de hvad de utsætter sig for. Det viktigste ved sabotagen er, at det da tar længere tid og gjør det vanskeligere at hverve streikbrytere. Streikbryterne er først og fremst feige mennesker ellers blev de det ikke. Naar de vet det er farlig for dem, vogter de sig. Dette er ikke mere snikmord, end om man vilde kalde det snikmord at sette op elektriske ledninger, hvor berøring er livsfarlig. Man varslar folk, saa de vet det er livsfarlig, og ingen utsætter sig da heller for den fare. Men arbeidsgiverne vet, at sabotagen vil bidra til at holde streikbryterne borte. De skjønner det er et farlig middel mot dem. Derfor frygter de det.

Forøvrig har vi allerede opnaad hvad vi vilde med sabotageagitationen. Borgerpressen har i denne henseende frivillig utført et udmerket arbeide for fagorganisationen. Den trodde at den ved hjælp av sabotagen skulde skræmme arbeiderne bort fra socialdemokratiet ved valgurnen. Det viser sidste valg tydelig nok, at den ikke opnaadde. Men til gjengjæld har den opnaad at gjøre streikbryterelementene saa feige og rædde, at de frygter sabotage overalt. Under en streik var jeg oppe i Opdal. Der var bønder saa ræd for sabotage at de turde ikke engang kjøre materialer fra Støren op til bygden. Vi er borgerpressen tak skyldig for 'den hjælpen'. (Munterhet og bifald). Forresten har jo høire æren av at ha indført sabotage her i landet. De var med at skrue laasene av geværerne. (Bifald). Det var landsforræderi, men det vil ikke arbeiderne være med paa. Og embedsmændene, truet ikke de nylig med sabotage, hvis ikke lønningene blev større? Hvad sa man til det? Bratlie bukket og sa han skulde gjøre alt hvad han kunde for at faa lønningene op. Men naar det gjælder arbeiderne, da er det revolution og umoral at tænke paa slike midler. Jeg ber dem som er saa omsorgsfulde for moralen, at tænke paa den motstand, som lastelinjeloven i sin tid møtte. Der sitter hundreder av enker og faderløse rundt vor kyst, som lider fordi loven ikke blev gjennomført før. Der forfalskes matvarer i vort land. Det gaar væsentlig ut over barn. Oppe ved Kirkenes sker der ca. 600 arbeidsulykker hvert aar; det stod nylig i alle socialistiske aviser. Men borgerpressen nævnte ikke

et ord om det.

Vi vil altsaa fremdeles bruke streiken og boykotten. Men hvor de midler ikke
150 naar frem vil vi anvende obstruktion og sabotage. Vi mener altsaa ikke at det
skal bli vanlige midler; men de kan komme til at bli det mot vor vilje. Hvis den
tvungne voldgift blir trumfet igjennem, da vil obstruktion og sabotage bli
almindelige kampmidler. Det er den situation vi staar overfor idag. Vil venstre
og stortinget knåse obstruktion og sabotage som faglige kampmidler? Vi
155 frygter ikke kampen. Man taler om de store krafttak ved en stor streik; men det
er av mindre betydning overfor de store egenskaper som utfolder sig under en
streik: Solidaritet, kameratsfølelse og offervilje. Det skaper samfundsidealer vi
har bruk for i vort samfund. (Vældig bifald blandet med piping.) Det er
morsomt at se dere demonstrere den direkte aktion. Det viser at dere er
160 lærenemme. -

Hvori ligger saa især betingelsen for at kunne anvende de nye faglige midler?
Først og fremst ved at vi faar større lokalt selvstyre inden organisationen. Vi vil
ha større ansvar lagt paa det enkelte medlem, saa hver enkelt kommer lenger
165 frem i kamplinjen. Endvidere at vi kommer fra de saakaldte bindende
overenskomster. Vi mener at de ikke lenger svarer til sin hensigt. De hindrer os i
selv at vælge tidspunktet for kampen. Derfor vil fagoppositionen ha dem væk.
Vi vil at organisationene naar somhelst skal kunne gaa til kamp. Man taler om at
vi ikke vil respektere avtaler; men det er jo netop derfor vi vil bort fra de
170 bindende overenskomster, for at vi skal slippe at bli nødt til at bryte ord. Det har
vist sig bl.a. i England at fagorganisationen er kommet i den situation at den er
blit nødt til at bryte overenskomster. Det vil vi undgaa. Istedetfor de bindende
avtaler vil vi ha indført de saakaldte anerkjendte arbejdsvilkaar. Da vil begge
organisationer bli nødt til at forberede sig paa kampe som kan komme. De vil
175 maatte utvikle alle sine kampevner. Naar vi ser alle de storslagne egenskaper som
fagorganisationen utfolder foran en kamp, skjønner vi at det er egenskaper som
vi trånger for at kunne gjennomføre vore samfundsidealer. Som organisationen
nu er rækker vi ikke alle arbeidere. Organisationens ytringsformer maa bli slik at
den tvinger alle arbeidere ind i rækkerne, at den ryster søvnen av dem. Det er
180 nødvendig for at de skal kunne tilrettelægge grundlaget for det nye samfund.

Men derfor vil ingen av os underkjende hvad organisationen hittil har opnaad at
kjæmpe frem: mindsteløn, forkortet arbeidstid og kulturelle resultater. Det er
sandt hvad som er sagt, at fagorganisationen har været vore bedste

folkehøiskoler; men man kan dog heller ikke være blind for at vi har langt igjen. De fordele som er vundet har ofte været illusoriske. Vareprisene er steget like meget som lønnen. Arbeidernes stilling idag er ikke synderlig bedre end den var for 20-30 aar siden. Vort maal er at erobre produktionsmidlerne. Det fører

190 arbeiderbevægelsen over i den socialistiske tanke. Derfor maa enhver arbeiderbevægelse være socialistisk. Det har arbeiderklassens eget instinkt ikke de store teoretikere, lært dem. Det er derfor heller ikke nok at vi har et politisk socialdemokrati. Fagbevægelsen maa ogsaa bli socialistisk i sit arbeide og ta sigte paa at gjennomføre de principper som uttrykkes i de socialistiske programmer.

195 Dette er det bærende princip i fagoppositionen. Vi tænker ikke paa at kunne lage en revolution som man snur en pandekake; men vi mener at gjøre organisationen saa sterk at den sprænger det kapitalistiske samfunds ramme og forbereder sig til at overta produktionen og distribueringen. Det som gir vor bevægelse styrke er at den har fast grund under føtterne, er vokset frem av

200 arbeiderklassen selv.

205

Kilde

Bjørgum, Jorunn: Martin Tranmæl og radikaliseringen av norsk arbeiderbevegelse 1906-1918 (bind II). Oslo 1996, s.806-809.

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/den-direkte-aktions-linje>

210

215

220